

OPT kompakt

sobota 9. května 2020 11:18

Optimálně dlouhá optimalizace. Aneb když chcete hlavní tvrzení a poznatky, bez záťče důkazu.

Minilingebra

Rank je dimenze lin. obalu sloupčů. Ale taky řádků:

$$\text{rank } A = \text{rank}(A^T)$$

Plná hodnost: $\text{rank} = \min(m, n)$
 $\text{Rank}(AB) \leq \min(\text{rank}A, \text{rank}B)$

Některé vlastnosti determinantů:

- $\det(AB) = (\det A)(\det B)$
- $\det A^{-1} = (\det A)^{-1}$ (plyne z předchozího pro $B = A^{-1}$)

- $\det A^T = \det A$
- $\det A = 0$ právě tehdy, když A je singulární

Soustava $Ax = b$:

Homogenní pokud $b = 0$, jinak nehomogenní

Věta 3.5. Pro matici $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ jsou následující tvrzení ekvivalentní:

$$1. \text{rng } A = \mathbb{R}^m$$

2. Soustava $Ax = y$ má řešení pro každé y .

$$3. \text{rank } A = m$$

4. Zobrazení $f(x) = Ax$ je surjektivní, tj. $f(\mathbb{R}^n) = \mathbb{R}^m$ (viz §1.1.2).

5. Řádky matici A jsou lineárně nezávislé.

6. Matici A má pravou inverzi, tj. existuje B tak, že $AB = I$.

7. Matice $AA^T \in \mathbb{R}^{m \times m}$ je regulární.

Věta 3.7. Pro matici $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ jsou následující tvrzení ekvivalentní:

1. $\text{null } A = \{0\}$ (tj. nulový prostor je triviální).

2. Soustava $Ax = 0$ má jediné řešení $x = 0$.

$$3. \text{rank } A = n$$

4. Zobrazení $f(x) = Ax$ je injektivní (viz §1.1.2).

5. Sloupcy matici A jsou lineárně nezávislé.

6. Matici A má levou inverzi, tj. existuje B tak, že $BA = I$.

7. Matice $A^TA \in \mathbb{R}^{n \times n}$ je regulární.

Pro každou matici $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ platí

$$\dim \text{rng } A + \dim \text{null } A = n.$$

Věta 5.1. Pro každou matici A platí²

$$\text{rng}(A^TA) = \text{rng}(A^T), \\ \text{null}(A^TA) = \text{null } A.$$

Afnní kombinace vektorů $x_1, \dots, x_k \in \mathbb{R}^n$ je lineární kombinace $\alpha_1x_1 + \dots + \alpha_kx_k$, ve které koeficienty kombinace splňují

$$\alpha_1 + \dots + \alpha_k = 1.$$

Afnní podprostor - množina uzavřená na afnní kombinace.

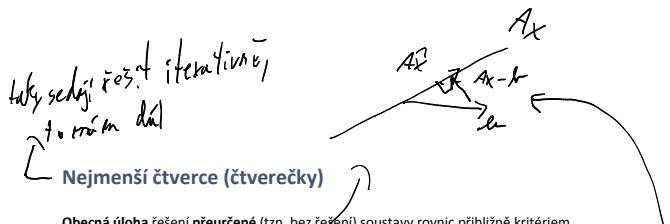
Vlastní čísla a vlastní vektory

Nechť pro čtvercovou matici $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$, nenulový vektor $v \in \mathbb{C}^n$ a skalár $\lambda \in \mathbb{C}$ platí

$$Av = \lambda v.$$

Charakteristický polynom:

$$p_A(\lambda) = \det(A - \lambda I) = 0,$$

Obecná úloha řešení působené (tzn. bez řešení) soustavy rovnic přibližně kritériem nejenomších čtverců:

$$\min_{x \in \mathbb{R}^n} \|Ax - b\|^2.$$

Minimální velikost: vektor $Ax - b$ musí být komý na každý sloupec A (surjektivně), tedy: $A^T(Ax - b) = 0$,

Tato soustava (normální rovnice) má vždy řešení (díky větě 5.1 o kousek výše v minilingebra).

Pokud je matici ATA regulární (A má lin. nez. sloupce), řešení:

$$x = A^+b,$$

A^+ je pseudoinverze (a jedna z levých inverzí A):

$$A^+ = (A^TA)^{-1}A^T.$$

Pokud A má lin. záv. sloupce, pak má úloha nekonečně mnoho řešení.

Častěji řešíme pomocí QR rozkladu ($A = QR$). Po dosazení do normální rovnice a úpravách:

$$Rx = Q^Tb.$$

Matici A musí být čtvercová a s lin. nez. sloupci.

Lineární regrese

Minimum výrazu:

$$\|y - A\theta\|^2,$$

"Minimalizujeme rozdíl pozorovaných měření a s predikcí modelu pro danou hodnotu x ".

Řešení nedouržené soustavy (tzn. má nekonečně mnoho řešení)

Kritérium minimalizace normy řešení:

$$\text{Frobeniova norma:} \\ \|A\| = \sqrt{\sum_{i,j} a_{ij}^2} = \sqrt{\text{Tr}(A^TA)}.$$

součet kvadrátů všech prvků.

Ortogonalita

Skalární součin indukuje normu, společně dávají úhly:

$$\cos \varphi = \frac{x^T y}{\|x\| \|y\|}.$$

Tedy vektory jsou ortogonální iff. $x^T y = 0$

Isometrie - zobrazení zachovávající úhly a vzdálenosti. **Ortogonalní matici** představuje **isometrii**.

Zde je zobrazení isometrie můžeme ověřovat pomocí skalárního součinu: $(Ax)^T Ax = \dots = x^T x \rightarrow$ pak je isometrie.

Ortogonalní doplnky:

Věta 4.1. Pro každé podprostory $X, Y \subseteq \mathbb{R}^n$ platí:

1. $\dim X + \dim X^\perp = n$,
2. $X \perp Y \wedge \dim X + \dim Y = n \implies Y = X^\perp$,

Nulový prostor je ortogonalní doplněk (je to podprostor kolmý na podprostor lineárního obalu řádků matic):

$$(\text{rng}(A^T))^\perp = \text{null } A.$$

QR rozklad:

Věta 4.6. Každou matici $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ lze rozložit na součin

$$A = QR,$$

kde matice $Q \in \mathbb{R}^{m \times m}$ je ortogonální a matice $R \in \mathbb{R}^{m \times n}$ je horní trojúhelníková.

Redukovaný QR rozklad:

Vynecháme-li tedy z matice A posledních $m - n$ řádků a z matice Q posledních $m - n$ sloupčů, součin QR se nezmění. Pro $m > n$ lze tedy každou $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ rozložit jako $A = QR$ kde $Q \in \mathbb{R}^{m \times n}$ má ortonormální sloupce a $R \in \mathbb{R}^{n \times n}$ je horní trojúhelníková.

Př použití: řešení soustav rovnic (využívá se regularity Q)

Ortogonalní projekce:

Matici U obsahuje ve sloupčích ortonormální bází podprostoru:

$$x = UU^T z$$

$$P = UU^T \Rightarrow P^2 = P = P^T$$

Projekce na ortogonalní doplněk:

$$x = (I - UU^T)z$$

Vzdálenost bodu x od ortogonalního doplnku podprostoru s bází U je:

$$\|U^T z\|$$

Pokud máme podprostor s obecnou bází A :

$$P = AA^+ = A(A^TA)^{-1}A^T.$$

Spektrální rozklad

V ... matice vektorů příslušných vlastním čísly, Λ ... matice s vlastními čísly na diagonále.

Pokud je V regulární (tj. matice A má n lineárně nezávislých vlastních vektorů), je invertovatelná a (6.5) lze psát jako

$$A = V\Lambda V^{-1}. \quad (6.6)$$

Vztahu (6.6) se pak říká rozklad matice podle vlastních čísel nebo spektrální rozklad. V tom případě je matice A podobná⁴ diagonální matici (neboli **diagonalyzovatelná**), protože z (6.6) plyne $V^{-1}AV = \Lambda$.

Věta 6.1. Necht' $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$. Následující dvě tvrzení jsou ekvivalentní:

- Matici A je symetrická.
- Všechna vlastní čísla matice A jsou reálná a A má n vlastních vektorů které jsou po dvojicích ortogonální.

Tedy spektrální rozklad symetrické matice: $A = V\Lambda V^{-1}$

Vztah hodnoty matice A a Λ :

$$\text{rank } \Lambda = \text{rank } A.$$

Kvadratické formy, funkce a jejich extrémy

Homogenní polynom = všechny jeho monomy mají stejný stupeň (monomy jsou to, co získáme, pokud rozsekáme polynom podle sčítání/odčítání)

Kvadratická forma na \mathbb{R}^n je homogenní polynom $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ druhého stupně. Je pohodlné ji zapsat v maticovém tvaru

Pozn. je zvykem předpokládat, že je A symetrická. (Kdyby nebyla, můžeme ji nahradit její antisymetrickou částí):

$$A = \underbrace{\frac{1}{2}(A + A^T)}_{\text{symetrická}} + \underbrace{\frac{1}{2}(A - A^T)}_{\text{antisymetrická}}.$$

Definitnost kvadratické normy a její matice:

Čtvercovou matici A nazýváme

- pozitivně [negativně] semidefinitní, když pro každé x platí $x^T Ax \geq 0$ [$x^T Ax \leq 0$],
- pozitivně [negativně] definitní, když pro každé $x \neq 0$ platí $x^T Ax > 0$ [$x^T Ax < 0$],
- indefinitní, když existuje x a y tak, že $x^T Ax > 0$ a $y^T Ay < 0$.

Matici může mít i několik těchto vlastností najednou. Např. pozitivně definitní matice je zároveň pozitivně semidefinitní. Nulová matice je zároveň pozitivně i negativně semidefinitní.

Vztah definitnosti k extrémům:

Věta 6.2. Necht' funkce f je dána jako $f(x) = x^T Ax$.

- Je-li A pozitivně [negativně] semidefinitní, pak f v bodě 0 nabývá minimum [maximum].
- Je-li A pozitivně [negativně] definitní, pak f v bodě 0 nabývá ostré minimum [maximum].
- Je-li A indefinitní, pak f nemá minimum ani maximum.

Kritéria definitnosti (VŠECHNY PRO SYMETRICKOU MATICI - MUSÍME SYMETRIZOVAT!):

- Hlavní minor matici A je číslo $\det A_I$ pro nějakou neprázdnou $I \subseteq \{1, \dots, n\}$.

$$\begin{bmatrix} c & 0 \end{bmatrix} [\lambda] = \begin{bmatrix} d \end{bmatrix}.$$

Tvrzení 10.2. Nechť g je zobrazení spojité diferencovatelné v bodě $x \in X$. Nechť vektor $v \in \mathbb{R}^n$ je tečný k množině X v bodě x . Pak $g'(x)v$ je tečný k množině X v bodě x .

Podmínky pro extrém:

Tvrzení 10.4. Nechť $x \in X$ je lokální extrém funkce f na množině X . Nechť f a g jsou v bodě x spojité diferencovatelné. Nechť $v \in \mathbb{R}^n$ je tečný vektor k množině X v bodě x . Pak $f'(x)v = 0$.

Věta 10.5. Nechť $x \in X$ je lokální extrém funkce f na množině X . Nechť f a g jsou v bodě x spojité diferencovatelné. Nechť platí (10.12). Pak gradient $\nabla f(x) = f'(x)^T$ patří do ortogonálního prostoru množiny X v bodě x .

není extremum m: x:

$$\nabla f(x) \in \text{span}\{\nabla g_1(x), \dots, \nabla g_m(x)\}. \quad (10.14)$$

je extremum m: X:

$$\text{null } g'(x) = (\text{span}\{\nabla g_1(x), \dots, \nabla g_m(x)\})^\perp$$

$$X = \{x \mid g(x) = 0\} = \{x \mid g_1(x) = \dots = g_m(x) = 0\}$$

$$\text{rng } g'(x)^T = \text{span}\{\nabla g_1(x), \dots, \nabla g_m(x)\}^\perp$$

Lagrangeovy multiplikátory \Rightarrow je lineární kombinací relaci: $\alpha f(x) + \sum \lambda_i g_i(x) = 0$

Zavedeme Lagrangeovu funkci $L: \mathbb{R}^{n+m} \rightarrow \mathbb{R}$ jako

$$L(x, \lambda) = f(x) + \lambda^T g(x) = f(x) + \lambda_1 g_1(x) + \dots + \lambda_m g_m(x).$$

Funkci zderivujeme a položíme rovnou nulu.

Poz. Hessova matice Lagrangeovy funkci je vždy indefinitní, neboli celkem k ničemu

Lineární programování

Minimalizace (maximalizace) lineární funkce za omezujících podmínek ve tvaru lineárních rovnic a nerovnic.

Speciální tvary:

Maticový:

$$\min\{c^T x \mid x \in \mathbb{R}^n, Ax \geq b\},$$

Rovnicový:

$$\min\{c^T x \mid x \in \mathbb{R}^n, Ax = b, x \geq 0\}.$$

Rovnicový získáme:

- Nerovnost $a^T x \geq b$ nahradíme dvěma omezeními $a^T x - u = b, u \geq 0$. Pomocné proměnné u se říkají slacková proměnná³. Podobně bychom převédli nerovnost $a^T x \leq b$ na rovnost.
- Neomezenou proměnnou $x \in \mathbb{R}$ rozdělíme na dvě nezáporné proměnné $x^+ \geq 0, x^- \geq 0$ přidáním podmínky $x = x^+ - x^-$.

Užitečné vztahy:

$$\max_i a_i \leq b \iff (\forall i)(a_i \leq b).$$

$$\min \max_i \dots \rightarrow \min z : -z \leq \dots \leq z$$

Normy

Funkce $\|\cdot\|$ z $\mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ se nazývá vektorová norma iff:

- Jestliže $\|x\| = 0$ pak $x = 0$.
- $\|\alpha x\| = |\alpha| \|x\|$ pro každé $\alpha \in \mathbb{R}$ a $x \in \mathbb{R}^n$ (norma je kladně homogenní).
- $\|x+y\| \leq \|x\| + \|y\|$ pro každé $x, y \in \mathbb{R}^n$ (trojúhelníková nerovnost).

Manhattanská norma:

$$\|x\|_1 = |x_1| + \dots + |x_n|.$$

Eukleidovská norma:

$$\|x\|_2 = \sqrt{x_1^2 + \dots + x_n^2} = \sqrt{x^T x}.$$

Čebyševova max-norma:

$$\|x\|_\infty = \lim_{p \rightarrow \infty} \|x\|_p = \max\{|x_1|, \dots, |x_n|\}$$

teď vše v smyslu L1 normy je robustnější k outliersům.

L1 norma vede na medianu

L2 norma vede na průměr

Duální úloha

Konstrukce:

$$\begin{aligned} \min \sum_{j \in J} c_j x_j & \quad \max \sum_{i \in I} b_i y_i \\ \text{za podm. } \sum_{j \in J} a_{ij} x_j = b_i & \quad \text{za podm. } y_i \in \mathbb{R}, \quad i \in I_0 \\ \sum_{j \in J} a_{ij} x_j \geq b_i & \quad y_i \geq 0, \quad i \in I_+ \\ \sum_{j \in J} a_{ij} x_j \leq b_i & \quad y_i \leq 0, \quad i \in I_- \\ x_j \in \mathbb{R} & \quad \sum_{i \in I} a_{ij} y_i = c_j, \quad j \in J_0 \\ x_j \geq 0 & \quad \sum_{i \in I} a_{ij} y_i \leq c_j, \quad j \in J_+ \\ x_j \leq 0 & \quad \sum_{i \in I} a_{ij} y_i \geq c_j, \quad j \in J_- \end{aligned}$$

Schéma funguje na obě strany.

Občas se hodí matice:

$$\begin{array}{ll} \min c^T x & \max b^T y \\ \text{za podm. } Ax \geq b & \text{za podm. } A^T y \leq c \\ x \geq 0 & \end{array}$$

Konvexní množiny, funkce

Konvexní množina:

Množina $X \subseteq \mathbb{R}^n$ je konvexní, pokud pro všechna $x, y \in X$ a libovolné $\alpha \in [0, 1]$ platí $(1-\alpha)x + \alpha y \in X$.

Průnik konvexních množin je konvexní množina.

Konvexní funkce:

Funkce $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ je konvexní na konvexní množině $X \subseteq \mathbb{R}^n$ jestliže pro všechna $x, y \in X$ a každé $\alpha \in [0, 1]$ platí

$$f((1-\alpha)x + \alpha y) \leq (1-\alpha)f(x) + \alpha f(y)$$

Konvexní optimalizační úloha: optimalizujeme konvexní účelovou funkci na konvexní množině.

Pro funkci $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ definujeme:

- Epigraf funkce je množina $\{(x, y) \in \mathbb{R}^{n+1} \mid f(x) \leq y\}$.
- Subkontura¹ výšky y je množina $\{x \in \mathbb{R}^n \mid f(x) \leq y\}$.

Funkce je konvexní iff její epigraf je konvexní množina.

Každá subkontura konvexní funkce je konvexní množina. (Pozor na implikaci)

Věta 15.3 (Podmínka prvního rádu). Nechť funkce $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ je diferencovatelná. Funkce f je konvexní (na celém \mathbb{R}^n), právě když v každém bodě $x \in \mathbb{R}^n$ je Hessova matici $f''(x)$ pozitivně semidefiniční.

Nezáporné lineární kombinace konvexních funkcí jsou konvexní.

Složení konvexních funkcí gf je konvexní, pokud je funkce g nezáporná.

Maximum konvexních funkcí je také konvexní funkce.

Konvexní mnohosteny (polyedry)

Rádi kombinujeme vektory:

Vážený součet $\alpha_1 x_1 + \dots + \alpha_k x_k$ vektorů $x_1, \dots, x_k \in \mathbb{R}^n$ se nazývá jejich

lineární kombinace, jestliže $\alpha_1, \dots, \alpha_k \in \mathbb{R}$.

affinní kombinace, jestliže $\alpha_1, \dots, \alpha_k \in \mathbb{R}$, $\alpha_1 + \dots + \alpha_k = 1$.

nezáporná kombinace, jestliže $\alpha_1, \dots, \alpha_k \in \mathbb{R}$, $\alpha_1, \dots, \alpha_k \geq 0$.

konvexní kombinace, jestliže $\alpha_1, \dots, \alpha_k \in \mathbb{R}$, $\alpha_1 + \dots + \alpha_k = 1$, $\alpha_1, \dots, \alpha_k \geq 0$.

Množina, která je uzavřená vůči

lineární kombinacím, se nazývá lineární podprostor.

affinní kombinacím, se nazývá affinní podprostor.

nezáporným kombinacím, se nazývá konvexní kužel.

konvexním kombinacím, se nazývá konvexní množina.

Uzavřený poloprostor:

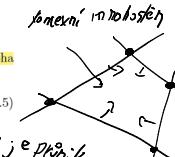
$$\{x \in \mathbb{R}^n \mid a^T x \geq b\}.$$

Konvexní mnohostěny:

Konvexní mnohostěny (krátce jen mnohostěny, anglicky polyhedron) je průnik konečné množiny uzavřených poloprostorů. Je to tedy množina

$$X = \{x \in \mathbb{R}^n \mid a_i^T x \geq b_i \quad \forall i = 1, \dots, m\} = \{x \in \mathbb{R}^n \mid Ax \geq b\}, \quad (12.5)$$

Dimenze mnohostěnu je dimenze jeho affinního obalu.

Extremální body:

Bod $x \in X$ se nazývá extrémální bod konvexní množiny X , jestliže neexistují dva různé body $z, t \in X$ takové, že x je střed úsečky spojující tyto dva body, tj. jestliže platí implikace

$$x_1, x_2 \in X, \quad x = \frac{1}{2}(x_1 + x_2) \implies x_1 = x_2. \quad (12.6)$$

Počet extrémálních bodů mnohostěnu může být exponenciální počtu nerovnic.

Pro neprázdný konvexní mnohostěn je ekvivalentní:

Mnohostěn má aspoň jeden extrémální bod.

Mnohostěn neobsahuje přímku.

Věta 12.5. Mějme konvexní mnohostěn, který neobsahuje přímku. Jestliže lineární funkce má na tomto mnohostěnu minimum, pak tato funkce nabývá na mnohostěnu minima aspoň v jednom z jeho extrémálních bodů.

Věta 14.1 (o slabé dualitě). Nechť x je přípustné primární řešení a y přípustné duální řešení. Pak $c^T x \geq b^T y$.

Věta 14.4 (o silné dualitě). Primární úloha má optimální řešení, právě když má duální úloha optimální řešení. Má-li primární úloha optimální řešení x , pak $c^T x = b^T y$.

Věta 14.3 (o komplementaritě). Nechť x je přípustné primární řešení a y je přípustné duální řešení. Pak $c^T x = b^T y$ právě tehdy, když zároveň platí tyto dvě podmínky:

$$\sum_{j \in J} a_{ij} x_j = b_i \quad \text{nebo} \quad y_i = 0 \quad \forall i \in I, \quad (14.4a)$$

$$x_j = 0 \quad \text{nebo} \quad \sum_{i \in I} a_{ij} y_i = c_j \quad \forall j \in J. \quad (14.4b)$$

Podmínky (14.4) budeme nazývat podmínky komplementarity. Rikají, že na každém rádku ve dvojici duálních úloh je vždy alespoň jediný omezení aktivní, bud' primární nebo duální (příčně omezení typu rovnosti povídáme vždy k aktivity).

Věta 14.5. Z devíti možností pro dvojici duálních úloh se realizují tyto:

primární/duální	má optimum	neomezená	nepřipustná
má optimum	ano	ne	ne
neomezená	ne	ne	ano
nepřipustná	ne	ano	ano

→ pak jsou ve skriptech ještě další typy konvexních úloh → asi to nemá tak zásadu → taky tam je simplex metoda, ale tu jsme nedělali.